

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:			
Helyben:		Videkre küldve:	
Egy évre	10 kor. -- fill.	Egy évre	16 kor. -- fill.
Fél évre	5 " " "	Fél évre	8 " " "
Negyed évre	2 " " "	Negyed évre	4 " " "
Egy óra	1 " " "	Egy óra	1 " " "
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többzáró megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

A kálvinista tanárok Debreczenben.

Még néhány nap és az ország minden részéből, a magyar tudományosság és hithűség hajlékaiból elindulnak a nemzeti nevelés apostolai és eljönnek mi hozzánk Debreczenbe, hol a nemzeti szellem és a hithűség pálmafája ősidőktől erős volt és dúsan gyümölcsözött.

A széthuzás, a pártoskodás, a viszálykodás, a gyűlölködés ezen bomlasztó sivár korszakában, midőn a magyar a magyar ellen alattomos dühvel vagy nyílt erőszakkal támad, örömmel, bizodalommal látjuk, várjuk a magyar kálvinista tanárok ezen egyesülését, gyűlésését, mely a szétszórt erőket egyesíti, ellentálló erejét növeli a küzdelmek, a kísértések közepette. Már pedig a magyar nemzetre is bizodalmas támasz a szervezet kapcsai által összekapcsolt életerős tanári kar, melynek oly nagy feladatok képezik a hivatását. Nemzeti és hithű ifjakat nevelni ennek az árva hazának, melyet annyiszor megtagadtak, elárultak saját, lelkileg gyöngé, fiai.

A magyar kálvinista tanárok feladatuknak mindig a magaslatán állottak és csak ritkán került ki közülök olyan szemét, ki felsőbb kegyért a nemzeti nevelés függetlenségét és magyar szellemét feladta volna. Lélekben, testben erős magyar ifjak légióit nevelik ők, vezetnek ők a nemzeti küzdőterre, a kik hitükben is erősek, noha a hit zsoldárával együtt lapozgatják a felvilágosodás, a haladás bölcs könyvének a lapjait is.

Magyar nemzeti egyházunknak, a kálvinizmusnak minden időkben oszlopi, fátylavivői voltak ők a nemzeti oktatók, a kik mostoha körülmények közepette is hűségesekek voltak a nemzetünk, hitünk eszményeihez és fáradhatlan szeretettel, nemes buzgalommal oltogatták, oltogatják a jövő embereinek a lelkébe a magyar nemzeti és a kálvinista hit életfájának legnemesebb, legáldottabb gyümölcsseit.

A magyar nemzet, de különösen a magyar kálvinisták részéről minden tiszteletet, szeretetet megérdemelnek a mi oktatóink, a magyar kálvinista tanárok, kik néhány napok múltán ősi magyar és kálvinista városunkba sereglenek, hogy bajukat meg-

beszéljék, erejüket a hűség szövetkezés által növeljék. Midőn tehát ők városunkba érkeznek, városunkban időznek, kedves polgártársak, szeretett polgárnők tegyék rájuk feledhetlenné az itt töltött néhány napot. Érezzék úgy falaink között magokat, mint midőn a gyermek édes anyja karja közé tér. Hisz Debreczen nem is más, mint gyönyörű, erős édes anya. Édes anyja a magyarságnak, édes anyja a magyar kálvinizmusnak, a melyeknek minden időben büszkeségei és apostolai voltak az oktatók, a tanárok.

Ifjabb Móricz Pál.

A debreczeni rendőrség ujjászervezése.

I.

Lapunk egyik jeles külmunkatársától vettük ezen megszívlelésre méltó tartalmú cikket, melyet ajánlunk az illetékes körök figyelmébe is; mert hisz a mi legjobb tudomásunk szerint is a rendőrség ujjászervezése tervbe van.

Tudomásunkra jutott, hogy a debreczeni rendőrség szervezetét megakarják változtatni és a jelenlegi viszonyainkhoz képest javítani. Ez dicséretes szándék, mert csakugyan azon intézmény jelenlegi állapotában igen gyenge, hiányos, így cselra nem vezet. Mivel azonban az is tudomásunkra jutott, hogy vannak többen, kik igen nagy változtatásokat szeretnének, a mi pedig a város megterhelése nélkül nem sikerülhet. Előre is óva intjük az illetékes köröket, hogy költséges javításokba ne menjenek bele. Azt halljuk, hogy többen a mostani rendőrkapitányságokat megakarják szüntetni és a fő és székvárosi mintára Előjáróságokba akarják alakítani, ez hibás és helytelen javaslat, mert elsősorban is törvényellenes.

A fentálló törvényeink magyarítását a miniszteri rendeletek s helyi szabályrendeleteink, noha csak a bünygyi dolgoknál, de közigazgatási s egyéb ügyeknél városokban mindenütt elsőfokulag a rendőrkapitányságokat jelzi eljáró hatóságnak, ha ezek megszűnnek: nem lesz végrehajtó közeg. Mert a bünygyi osztály és a főkapitányság a mostani személyzettel oly nagy munkát a kerületektől át nem vehet. Egészen más a fővárosban, hol teljesen speciális élet van, hol van kerületi kapitányság és Előjáróság, így tehát semmi zavar elő nem állhat.

Mindenben majmolni a fővárost nekünk neveltséges, de határozottan nagyási hóbort is. Ha már a szüksége fent van a változtatásnak úgy azt a város anyagi helyzetének megfelelőleg kell elintézni szerintünk igen egészséges volna a következő organizálás, természetesen ezt itt most csak röviden főbb pontokban adjuk elő, melyből az látható,

hogy közérdek, nem pedig személyi okok késztetnek rá.

A mostani két kerületi kapitányság egy városi kapitánysággá szervezendő, egy kapitány, 2 fogalmazó és a 6 biztos beosztásával, azonkívül a két irnokkal. Ez a hatóság végezi mint eddig az összes közigazgatási és községi bírósági ügyeket. Ezzel természetesen egy kapitány kerületet veszít, de mivel, a mint a viszonyok beigazolták egy erősebb szellemi erőre még a bünygyi osztálynál nagy szükség van, ott a munka megosztás kérdése ezzel meg lenne oldva, s bizony ez a fontos hivatal ez által nagy erőt nyerne, ezt kívánna a közérdek is.

A két kerület eggyé olvasztása által ama előnyös helyzet jönne létre, hogy a város csak egy helyiséget bérelne, fizetne, világítana, tehát az anyagi előny is elvitázhatalan. A cseléügyeket, melyeket ma a kerületi kapitányságok intéznek — hacsak kihágás nem forog fent — az arra legilletékesebb Bejelentési Hivatal intézné el, hiszen ott adják ki a könyveket, ott vannak nyilvántásra béreik bejegyezve, tehát a gazda és cseléd, ha valami elszámolási vagy más kisebb bajok volna csak, itt egy helyre mennének, nem kellene keresgetni óra száma az illetékes kapitányt.

Ép így volna, ez más ügyekre is természetesen, mert a két kerület megszüntével nem kellene a közönségnek találgatni, hogy hova forduljon, a vasutól jobbra vagy balra menjen-e? Nagyon jól tudjuk, hogy a kerületi rendszer soha a közönség vérebe át nem megy, pláne nálunk, hol igen gyakran változtatják. A centralizáció tehát első sorban is a közönségre volna előnyös, de máskülönbben a hivatalos teendők is egyöntetűbben, szabatosabban végeztetnének, a hivatal tekintélye pedig kétségtelenül csak növekednék. Főczél legyen különben, hogy minden nagyobb megterhelhetőség nélkül a város anyagi előnyére a mostaninál sokkal jobb helyzetet teremteni, az pedig szerintünk a fentiek szemmel tartásával lehetséges.

„Katalin“ operette plágium.

(Rakodczay Pál volt színigazgató nyilatkozata.)

Barna Izsó népszínházi karnagy ur, a lapunkban nyilvánosságra hozott állítólagos plágium vádból kifolyólag, tudvalevőleg szinte nyilatkozott. Becsületszávéra jelentette ki, hogy „Czárno gyűrűje“ vagy efajta operette egyáltalában nem létezik. Azon emlékeztetés alkalommal történt ez, midőn a „Katalin“ operette egyik társszerzője, Fehér Jenő ur nagyhangú nyilatkozatban sajtó pörrel fenyegette lapunkat, a miért felhívta a szerzők figyelmét azon Eperjesen elterjedt plágium vádra, hogy a „Katalin“ operette állítólag egy „Czárno gyűrűje“ című, eperjesi helyi szerzők darabjából volna plagizálva. Mi nem tettük a magunk igazságává ekkor

ezt a vádat, csak mint szavahihető helyről származott állítást közöltük, azért hogy a szerzőknek alkalmat adjunk a kényes fordulat tisztázására; mégis mi történt?

Meggyanusítottak minket. „Roszakaratu rágalmozók”-nak is megvádoltattunk, holott ugy Kónyai Kyss Albert kassai vívómester urnak lapunkban közreadott leveleiből, valamint az 1895-diki „Eperjesi Lapok” egyik számának, lapunkban is közreadott közleményéből az tűnik ki, hogy a „Czarnó gyűrűje” operette igenis létezik, sőt Eperjesen nagy tetszés mellett került színre.

Ezen állítás és körülmény igazságának a bizonyítására most újabb határozott és súlyos bizonyítékot nyertünk. Azon színgazgató intézett lapunk szerkesztő-égéhez levelet, a ki a „Czarnó gyűrűje” operettet társulatával Eperjesen színrehozta. Tekintélyes és szavahihető uri ember tett erről bizonyosságot, Rakodczay Pál ez, a kinek irodalmi neve van és a ki mint színgazgató anyagilag is nagy áldozatot hozott a magyar nemzeti színművészetért. Egész vagyont áldozott a magyar színművészet eszményeire. — Rakodczay tehát méltán olyan ember, a kinek szava a kényes kérdésben, legalább a „Czarnó gyűrűje” operette létét megvilágítólag döntő sulyal bír. Mi azért szösz szerint itt közöljük Rakodczay Pál volt színgazgatónak, a ki jelenleg Szeiczén áll. polg. iskolai tanító, a „Debreczen” szerkesztőségéhez intézett levelét, melyet ajánlunk Barna Izsó népszínhazi karnagy ur és Fehér Jenő zeneszerző ur becses figyelmébe is. A felvétel így hangzik:

Tisztelt Szerkesztőség!

Uton lévén, nem tudom, hogy a Pesti Hirlap közölte-e tegnap (márcz. 21.) nyílt leveletemet, melyben Barna Izsó azon állítására, hogy a »Czarnó gyűrűje» cz. operett nem létezik, feleltem.

Igenis, létezik a »Czarnó gyűrűje» cz. operett, vagy legalább is létezett. 1895. évben Eperjesen voltam színtársulatossal és ekkor színrehoztam a »Czarnó gyűrűjét», melynek szövegét Kyss Géza főjegyző írta, zenejét pedig a szövegíró atyja [keresztnevére nem emlékezem]. De ösmertem az öreg urat, ki a próbákban is jelen volt s előadás után apa és fiu az előadás tiszteletére vacsorát rendeztek, hol kedélyesen mulattunk.

A »Czarnó gyűrűje» nem mindennapi tehetség műve volt, telve dalamos számokkal; azonban nem érvényesülhetett, mert szövege igen naiv volt s maga a szerző járatlan a színpadi zene dolgaiban. Az I. felvonást pl. nem hatásos fináléval, hanem prózai monológgal zárta le. De melódiai gyönyörűek voltak.

A darab hősnője II. Katalin czárnő volt, de próza szerep s azt hősnőnk Szolinszki Olympia játszta. A buffó szerepét, Rostopcsint Kövessy Albert, jelenleg kecskeméti színgazgató. **Ligeti**

Mari, az első énekesnő pedig egy nadrág szerepét, egy tisztet, ki Katalin kedvese, énekelte. Erről énekelte a kar:

Kicsiny az ezredes,
Ámde szeme tüzes,
Katalin, Rostopcsin,
Tréfa alatt ez a nem csapás:
Itt az egzerczirozás.

A férfi kar egyszer női ruhába öltözött.

Én rendeztem az operettet, Delin karmester tanította be s az előadás 1895 február 27-én esett meg. Barna Izsó ur tehát nagyon téved, midőn becsületszavára (a mit, miután nem ő a szerző, felesleges volt latba vetnie) kijelenti, hogy a »Czarnó gyűrűje» czímmel nem létezik operette.

Teljes tisztelettel

Rakodczay Pál

jelenleg szeiczai áll. polg. iskolai tanító.

Innét-onnét.

— Márczius 25. —

(Batáros fogat és mi egymás.)

Sokan megbámultak (a többek között tegnap delelőtt is a varoshaza tájéka) a nemes város parádés fogatait. A sallangos szerszámu truszoló paripákat, a melyek a kucorica-abrak-poratól prűszkőinek úgy, a sodrott bajszu galagunyas kocsisokat, no meg a czimerével is ékes fogatokat.

A batáros fogat volt odaparancsolva, meg még egy másik is.

A pókhasu czivisek összesugtak jártukban-keltükben a nagy parádés kivonulást látván. Mondották is:

— Bizonyosan valami sarju főherceget repitenek a batáron a nagy Hortobágyra; mint a milyen kis sarju főherceggel a boldogult Degenfeld főispán a kis ülésre, a tekintetes Király Gyula szenator ur pedig a bakkra szorult...

— Ó, de hogy jön főherceg! Egy beavatott, tallérnagy sarkantyus városi hajdu magyarázta ezt, a tekintetes szenator urakat várják ezek a batárok... Gabor napozni mennek Török Gabor főerdeszurhoz...

Hm! Hát a kis gözös, a konfli mire való? ... Különbén nyájas és számos Gabor napokat kíván alólírott is.

(Zoltai Lulu, mint hazamentő.)

A higanyfűrgő Zoltai Lulu megint kiségitte a csávából a t. tanácsot. Mert a Lulu okumálta ki a sárga jegyzőkönyvekből, hogy no lám a néhai öreg Tisza Kálmánt 1861-ben, a fokosnak és a bihari pontoknak fénykorában, »tiszteletbeli képviselőjeül» választotta a nemes város; tehát mint ilyennek a koporsóját — még a választások előtt is — veszedelem nélkül koszoruzhatja meg az érdemes előjáróság.

A kereszties labancz Simonffy Imre polgármester koszorut is helyez a »koporsójára! Nem rosz tréfa! Tisza Kálmánt megkoszoruzták az ellenzéki korában szerzett érdemeiért.

Rég jegyeztünk ennél sikerültebb krónikát.

(Rothschild és a rituális koszt.)

Egyik budapesti lapban azt olvastam az egyik Rothschild báróról, Magyarország árendásáról, a ki vérünket és zabunkat kölcsönpénzzel váltja be, hogy a napokban Széll Kálmán miniszterelnökhöz volt hiva több bankár társával együtt, Magyarország hitelezőiök, ő mert a büszke magyar már nem a Caraffák hóhéralposaitól, de a bankár sereg coupon-nyíró ollójától rászket...

Azonban feltűnt a miniszteri ebéden, hogy Rothschild báró egyetlen fogásból sem evett; annyira, hogy végül Széll Kálmán is megmerészelt reszkirozni egy diploma'ikus kérdést a királyok zsidójához, a ki nem akar a zsidók királya lenni.

— Mindenhatóságod talán rosszul kegyeskedik lenni, hogy meg sem izleli szerény ebédünket?

— Ó, nem kedves Széll, felelt leereszkedőleg Rothschild báró, hanem hogy én csupán rituális kosztot szoktam enni...

A porig sujtott magyar miniszterelnök kétségbeesetten vakarta a fejét. Hogy ő ezt előre nem tudta, noha ő kormánypartí vezérezikírók szerint mindent tud... Nem érte volna meg ezt a szgyent, hogy Rothschild báró éhen tavozott az ebédjéről; mert inkább a legsötétebb Dob-utca legkoserebb és legrituálisabb kifőzőnéjével főzetett volna az egész uri társaság számára rituális ebédet.

Nem lehetetlen, hogy a mindenható Rothschild báró gyomorkorgása miatt bekövetkezett nemzetközi bonyodalomnak Széll Kálmán áldozata lesz. És már legközelebb be kell nyujtania lemondását, azon tapintatlansága miatt, hogy magyar miniszterelnök mivolta daczara még rituális ebédrel sem tudott szolgálni Rothschild bárónak.

nemes Portörő Kelema.

Elszámolás.

A »Debreczeni Friss Ujság» tegnapi számában »Aristides» ur »Vég-szó» t hallatott. Hivatkozott az 1899. évi novemberi egyházkerületi közgyűlés 268. sz. a. határozatára, mely szerint: »Felhivatik a gazdasági tanács, hogy a Győr-féle számadásokból felmerült hiányra nézve adjon tüzetes véleményt az iránt, hogy a hiányért kiket, mily fokozatban terhelhetik a felelősség.»

A ki e határozatot elolvassa, azonnal látja, hogy ezen egyházkerületi végzés nem egy ember ellen és nem én ellenem irányul, hogy nem vádol és el nem ítél senkit, hanem véleményt kér, hogy a »hiányért kiket, mily fokozatban terhelhet felelősség.»

Az »ferdit» a ki ezen egyházkerületi határozatot ismerve és »nem feledve,» azzal kezdte meg gyanúsító támadását ellenem, »hogy az én gondviselés szerű örködéseim hiánya egy kissé sokba került a collégiumnak, mert a cikkében általa előbb említett 10,800 korona mellett, az én gondviselés szerű felügyeletem ellenére a hűtlen kezelés is okozott körülbelül 16,000 korona kárt, a miből 4—5000 korona soha sem térült meg.»

Ez azon ferdítés, ez azon méltat-

lan és igazságtalan gyanúsítás és támadás, melyet a t. olvasó közönség előtt feltárni kötelességem volt.

És most végezzünk „Aristides“ ur! E lap márcz. 18-diki számában önnek a következő ajánlatot tettem: „minthogy az ön által támasztott és szerintem méltánytalan és igazságtalan vitát másképpen befejezni nem lehet, ime ezennel azt ajánlom, dobja el alárczát és a legközelebb tartandó főiskolai gazdasági tanácsulésen indítványozza szigorú és törvényes vizsgálat elrendelését, annak megvizsgálása végett, hogy azon 4—5000 korona kárért, k i t t e r h e l, vagy kiket terhel, u g y a z e r k ö l c s i, mint az anyagi felelősség. Ezennel ígérem, hogy ily indítványát támogatni fogom.“

Felesleges bizonyítgatnom, hogy az én ajánlatom és az ön által közölt 268—1899 számú egyházkerületi határozat közt nagy különbség van. És ön „Aristides“ ur még sem fogadta el ajánlatomat s a főiskolai gazdasági tanácsnak általam kitűzött s e hó 22-én délután megtartott ülésére még el sem jött. Ez által bebizonyította, hogy önnek könnyebb dolog gyanúsítani, mint vádolni, mert jól tudja, hogy álnév alatt bujkálhat a gyanúsító, de a ki vádol, bizonyítani is köteles. Eljárásának mentségeül-e? vagy gunyból? azt hozza fel, hogy ajánlatom „kissé n a i v k i v á n s á g v o l t“. Lehet, hogy n a i v v o l t, de őszinte és becsületes; n e m c z i n i k u s é s c s e l s z ö v ö.

Megtartott alárczát és a dicsekedése szerint általa kivivott győzedelmek babérait „Aristides“ ur, hordozza ön békével; hozzá nincs és nem lesz több szavam.

Kiss Albert

NAPI HIREK.

Elégtétel Csóka Samunak.

Megemlékeztünk azon méltatlan támadásról, a melynek Csóka Samu az igazságos és puritán jellemű polgármesteri titkár volt kitéve, a ayilt tanácsulésen Aczél Géza városi főmérnök és társai részéről. Ez a támadás csak erősítette a polgárság rokonszenvét Csóka Samu titkár iránt, a ki a bűn üldözésében oly pártatlan, igaz eljárást tanusított; de most már hivatalos helyről is megkapta Csóka Samu az elégtételt, mert, mint lapársunk a „Debreczeni Ujság“ jelelenti, Puky Gyula főispán maga elítélte a támadást, mellyel ellentétben helyeselte a Csóka Samu eljárását. Nevezett lapársunk ugyanis ez ügyben ezeket írja:

„A főispán véleménye. Puky Gyula Hajdumegye és Debreczen város főispánja tegnap reggel érkezett meg a fővárosból, ahol két hétig időzött beteg felesége mellett. Lapunk egy munkatársa felkereste a főispánt, hogy megkérdezze, mi a véleménye a múlt héten lefolyt városi „kellemtelenségek“ felől, melyek a tanács egy része és Csóka Sámuel polgármesteri titkár között merültek fel abból a jól ismert adóhivatali megvesztegetési ügyből kifolyólag. Csóka Sámuel

ugyanis erősen megdorgálta a tanács és Aczél Géza főmérnök, mint előjáró szerepelt az odíózus ügyben. A főispán munkatársunknak a következőket mondotta:

— Magam csudálkoztam a legjobban, mikor olvastam a lapokban, hogy Csóka Sámuel ilyen meg nem érdemelt bánásmódban részesítették. Nem csak hogy igazat adok neki abban, hogy az újságírókat előre informálta, hanem igenis helyeslem az eljárását és nagyon sajnálom, hogy a tanács tagjai, különösen a polgármester nem látják be, hogy kötelességük mindent nyilvánosan tárgyalni, különösen az ilyen esetben amikor — sajnos — beigazolást nyert az illető tisztviselő ellen emelt vád.“

Ugy hisszük hogy Puky Gyula főispán ezen nyilatkozatához nem kell magyarázat. Megértheti mindenki. Érthetnekbelőle azok is, a kiknek a jól kiérdemelt lecke szól.

Megsemmisítik az alispán választást.

Mint értesülünk, a vármegyének és a vármegye sárga házának meg van eseménye. A belügyminiszter megsemmisíti a Rázsó Gyula alispánválasztását; node azért nem olyan nagy a veszedelem. Nem valami főben járó bűnről van szó, mindössze csak forma hibából származik a megsemmisítés; a mely az alispán választásánál, illetőleg jelölésénél esett meg.

Csendőrkörületi parancsnokság Debreczenben.

A csendőrkörületi parancsnokságok számát még ez évben szaporítani fogják. Három körületi parancsnokságot állítanak fel s egyiknek a székhelye Debreczenben lesz. A belügyminiszteriumban már erre vonatkozólag készen vannak a tervek s a költségvetés tárgyalása után nyomban felállítják az új csendőrkörületi parancsnokságot. Az új kerületek felállításával több kerület kisebb lesz.

Ki gyászol Hajdúvármegye?

Hajdúvármegye házán fekete gyászlobogót lobogtat a márcziusi szél. Talán a vármegyének valamelyik főtisztviselője vagy talán valamelyik megye bizottsági tag szenderült jobblétre? Ha ez az eset, akkor hadd lobogjon a fekete zászló; de ha a Tisza Kálmán balálesete miatt huzatta fel a lobogót az alispán a sárgaház ormára, akkor le a fekete lobogóval. Tisza Kálmán sem főtisztviselője, — sem képviselője nem volt a kurucz vármegyének; sőt a független hajduk eregyeivel elveivel mindig hadi labon állott. Kiméletlenül nyomta, tiporta őket; sőt nevéhez fűződik az ősi Hajdukerület erőszakos eltörlésének a szomorú emléke. E független vármegyének nincs oka sirni, nincs oka gyászolni az elhunytat. A vármegye alispánjának pedig e gyász esetből kifolyólag nincs joga árbocra vonatni gyászlobogót; de ha mégis megcselekedte és megcselekszi ezt, ekkor ellentétbe helyezkedik a megye független polgárságának a meggyőződésével.

A városi közgyűlés napja.

A márczius hónapról a husvétii ünnepek miatt elhalasztott városi közgyűlés Április 7-dik napján fog megtartatni, s nem ha-

lasztják el. Teljes tanácsulést Április 4-ik napján tart Puky Gyula főispán.

Egyházkerületi közgyűlés.

Kiss Áron püspök és Dégenfeld József gróf főgondnok a tiszántúli egyházkerület tavaszi közgyűlésének idejét május 21, s következő napjaira tűzte ki. Az egyházkerületi közgyűlés első napjainak délelőttjén a nagytemplomban lelkes avatás lesz, a melyen több ifju papot fognak lelkipásztorrá felszentelni.

„Ugy látszik — nem igaz.“

Ilyen czimű nyilatkozatban költőlközik és izetlenkedik velünk egy általunk nem ösmert uri ember, Ruzicska Gyula ur. Az udvariasság elemi törvényeiből akar oktatást adni, hogy sikeresen, bizonyítja az alább közre adott nyilatkozata. Olvasóink, ha ezt elolvassák, nagyon természetesnek fogják találni, hogy annak személyeskedő részét válasza nem méltatjuk. Ellenben a dolog lényegét illetőleg utalunk Aczél Géza városi főmérnök urnak Than Gyula lapszerkesztő és laptulajdonos urhoz intézett üzleti levelére; mert itt ez a fontos, ez a lényeges — a kedves felhívás az olombetűs tánczra — mert bizonyítja, hogy Aczél Géza főmérnök ur városi hivataloskodása mellett nyomdai vállalkozást tart fent (legalább a levél keltékor még ez volt a helyzet), sőt — mi több — a városi nyomdával versenyezni is kész volt. Az általunk felvetett kérdés lényege ez. Erre mi Aczél Géza városi főmérnök urtól maiglan sem kaptunk feleletet, holott tudomásunk szerint már itthon van a főmérnök ur. Mellékes tehát e kérdés tárgyalásánál annak a firtatása, hogy mi miként vélekedünk a város nyomdájára felől. Ez az intézmény évszázados ősi intézmény. És mivel, tudunkkal idáig, a köztörvényhatósági bizottsági teremben további fentartása ellen szót nem emelt egyetlen bizottsági tag sem, sőt annak a fejlesztéséhez hozzájárultak, mi azt igenis a várossal összeférhető vállalkozásnak tartjuk mindaddig, a mig azt a polgárság választott képviselői, a köztörvényhatósági bizottság tagjai összeférhetetlennek és beszűntetendőnek nem ítélik. Azonban ugy hisszük, hogy ebből még Aczél Géza főmérnök ur sem fogja kiolvasni hivatalos állásának az összeférhetőségét nyomdai és laptulajdonosi vállalkozásával.

A mi pedig Ruzicska Gyula ur nyilatkozatát illet, itt adjuk:

Ugy látszik — nem igaz.

A „Debreczen“ t. szerkesztőjéhez intézett nyilt kérdésemre, előttem az Uj Században közölt biográfiafából is ismert szerkesztő ur azzal felelt b. lapja tegnapi számában, hogy leközi az én kérdésemet egész terjedelmében és nem felel semmit.

Magam is eleget dolgoztam már tollammal és technikai tudással a sajtóban és a sajtó mellett s így tudom azt is, hogy a közönség szolgálatában álló s a nagyközönség iránt köteles loyaltással viseltető sajtó munkásai készséggel és udvarias formában adják meg a feleletet, még olyan kérdésekre is, hogy mivel mulasztható el a szeplő? Ezt a t. szerkesztő urnak is tudnia kellene.

Vagy méltóztassék tehát válaszolni a kérdésemre, vagy ne tessék kötekedni.

Megtetszett érteni?

Ruzicska Gyula.

Halálozás.

Géder Julianna Özv. polgár Pósalaki Andrásné asszony folyó hó 24-én, életének 89-ik, évében elhunyt. A halott földi részei folyó hó 26-án d. u. 3 óraker fog az ev. ref. vallás szertartása szerint Timár-utca

25. sz. háztól a Kossuth-utcai templomban tartandó ima után a Kossuth utcai temetőbe örök nyugalomra helyeztetni.

Titokzatos lopás egy főtéri üzletben.

Tegnap a déli órákban, vakmerő lopást követett el eddig még ismeretlen tettes László Albert és társa könyvkereskedésében. Délután fél két órakor az üzlet nyitáskor vették észre, hogy az üzlet ajtója nyitva van s közvetlen az ajtó melletti kézi pénztárból mintegy 900 korona hiányzik. A rendőrségnek jelentést tettek nyomban s a vizsgálatot megindították. Nehéz dolog lesz a rendőrségnek, hogy a titokzatos tolvaj nyomára jöjjön.

Márk Endre lemondása.

Márk Endre lemondott a „Városi dal-egylet” elnökségéről. E lemondását levelében tudatja dr. Magoss György egyleti alelnökkel. A levél hangja igen rezignált. Nyomatásban is megjelent az Uj Debreczen-Friss Újság-ban. Lapunk összetorlódott anyaga nem engedte; hogy leközölhessük a levelet, melynek velője az, hogy nevezett elnök ur „a helyi viszonyok komoly mérlegelése és megfontolása után, épen a daley let jól felfogott érdekében jutott erre az elhatározásra. A bizalmat különben köszöni: majd kesereg azon állítólagos hajsza felől, melyet személye ellen, az újabb időben, úgy a helyi sajtóban, mint a társadalom egyes csoportjaiban intéztek, amde megnyugtatta őt barátainak és jóakaróinak azon véleménye, hogy ez a hajsza indokolatlan és a morális alapot nélkülözi. Erre csak annyit jegyzünk meg, hogy mi, legalább részünkről nem akarjuk megrontani a lemondott elnöknek ezen hibéből harmatozó balsamot, nem boncolgatjuk azt; sőt nevezettnek érdemül tudjuk be, hogy visszalépésével elejét vette az érdemes daleylet működését bénító további kellemetlenkedéseknek és viszálykodásoknak. Hisszük, hogy a daleylet ezután is viruló erőben fog tovább működni; sőt nemcsak hisszük, de kívánjuk is.

Az ügyvédi kamara közgyűlése.

Ma tartotta meg a debreczeni ügyvédi kamara rendes évi közgyűlését. A közgyűlést 10 órakor nyitotta meg Márk Endre kamarai elnök. Üdvözlő az összegyűlt kamarai tagokat, a gyűlést megnyitottnak jelenti ki s fölkéri Megyeri Pál titkárt, hogy az évi jelentést olvassa fel. Megyeri Pál felolvassa az évi jelentést, mely a szokott sablonos tartalom mellett feliratot is tartalmaz. Az évi jelentés foglalkozik az ügyvédi kar jelenlegi helyzetével és viszonyaival. Nevezetesebb pontjai a évi jelentésnek, — a mi vita tárgyát is képezte — az ügyvédi díjak bírói megállapítása, a lajstromrendszer, a fogyelmi bíróság stb. Az évi jelentés felolvasása után, Dr. Kardos Samu indítványát Szücs Géza olvasta fel. Az indítvány szoros összefüggésben van az évi jelentéssel, egyes pontjai abba fel is vették. Ezután elnök felhívja a közgyűlést, hogy a felolvasott indítványhoz felszólalhatnak, arra megjegyzéseket tettek, módosításokat indítványozhatnak. Az évi jelentést általában elfogadják. A részletes tárgyalásnál felszólalnak dr. Kardos Samu, Dr. Gufreund, Dr. Czeglédi Mihály, Dr. Nagy Lajos, Dr. Halas János, Dr. Popper Mór, Márk Endre s többen, kik egyszersmind Dr. Kardos Samu indítványának figyelmet érdemlő két pontja az, hogy az ügyvédek fegyelmi ügyeiben ne a kir. Kuria, hanem egy a kir. táblák székhelyein alakítandó vegyes bíróság ítélkezzék végső fokban; a másik pedig az, hogy azok az ügyvédek, kik valamely törvényhatóságnál,

pénzintézetnél vagy uradalomnál töltenek be sendes évi ügyészi állást, kiknek így nyugdíj igényjogosultságuk is van a privat praxistól eltiltassanak. E két pont körül forgott különben az egész közgyűlési vita. dr. Czeglédi Mihály — mint érdekelt is — azt igyakszik bizonyítani hogy igen is üdvös ha — mint ő is — privát praxissal foglalkozik mert csak így képes a fejlődő joggal lépést tartani, különben igen elmaradna. Kéri az indítványt mellőzni; de Popper Mór elfogadta az indítványt, mert nézete szerintja ki állandó évi fizetést huz nyugdíj-jogosul, az privat praxisra utalva niecs is. Tudomása szerint Hajdumegye szabályrendeletében ki is van mondva, hogy a tisztii ügyész magán praxist nem folytathat. Erre Czeglédy megjegyzi, hogy ez igaz ugyan; de ezt eddig senki meg nem tartotta és ő sem tartja meg; ami óriási derűtséget keltett Szavazás után a közgyűlés Dr. Kardos indítványát elvetette s az évi jelentést némi módosítással elfogadja. Vegül a közgyűlés az elnök indítványára Dr. Kardos Samunak és Dr. Megyeri Pálnak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Ezek után a folyó ügyeket intézték el.

Lapunk

mai számából, Pap Elek országgyűlési képviselőnek érdekes beszédét közöl- vén, kimaradt a „regény-csarnok”, sőt több közérdekű napi tudósítás is. E körülmény tudomásul vételét kérjük olvasóinktól.

Mile Pál gyászja.

Az öreg Mile Miklós, Mile Pál rendőrtogalmazó édesapja az éjjel elhunyt. Az öreg érdekes tipikus alakja volt városunknak. Mindenki ösmerte, szerette a jó öreg, ki előbb a Hortobágnak volt éveken át lakója, majd itt bent szolgált a várost. A részvetel keltő halalesetről a következő értesítést tettük: Fajdalomtól megtört szívvel tudatjuk a felejthetetlen jó férj, apa, nagyapa, testvér és rokon Mile Miklós ny. városi hajdunak 1902. évi március hó 25-én, hajnali 4 órakor 61-ik életévében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi részei folyó hó 26-án, d. u. 4 órakor fognak a Czegléd utca 12. sz. gyász- háznál tartandó rövid ima után a Kossuth- utcai temetőben örök nyugalomra helyezteni. Debreczen, márcz. 22. Banatos neje özvegy Mile Miklósné sz. Varga Sára, Egyetlen fia: Mile Pál nejevel Otrdköcsi Véghe Vilmaival Klára és Pál gyermekeikkel. — Testvérei: Mile István, Mile Ágnes, özv. Barát Jánosné. Valamint az összes rokonság nevében is.

Halakat az ünnepre.

Értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy mint minden évben, úgy most is megrendelésre halakat terítékre díszesen készítek. Azonban kérem, hogy a megrendelést legkésőbb csütörtökig hozzám juttatni méltóztassék. Tisztelettel Márkus Jenő vendéglős.

„Férfi divat” feltűnést keltő tavaszi ujdonságok érkeztek, u. m.: Remek férfi, fin és gyermek kalapok és saphák, chickes nyak- kendők, gallérok, színes ingek és kizelők. Kitzűnő budapesti cipők, szolid szabbott árban. Fekete Jakab uridivat üzletében Debreczen, főtér, kistemplom mellett.

Meglepő tavaszi ujdonságok.

Kabátok, gallérok, Paletok, diszített Női kalapok, Blonsok, Napernyők, Leány és gyermek ruhácskákban 2 évestől 12 évesig nagyválasztékban érkeztek a Párizsi divat- ruházba.

Papp Elek beszéde.

Papp Elek, az országház régi érdemes tagja, a Kossuth párt hű és lelkes bajnoka, a nádudvari kerület örökös, szeretett és tisztelt követje nagy hatású beszédet mondott az ország- házban a földmivelségi tárca tárgyalásánál. Ez az alapos beszéd az egész Tisza-völgyét érdekli és hogy mily helyénvalók voltak a szavak, hogy Darányi földmivelségi miniszter és Hieronymi, a mérnök kapacitás, azonnal siettek rá válaszolni. Papp Elek beszédét és az arra adott választ teljes szövegében közöljük itt.

Papp Elek: T, ház! Készséggel elismerem, hogy a magyarországi ármentesítési munkálatok pontosságuknál és terjedelmük- nél fogva figyelmet és elismerést érdemel- nek. (Helyeslés.) Elismerést érdemelnek azon művészi közegek, a k k rövid felszázad alatt ezt a munkálatot megvalósították. De csodálattal határos elismerést érdemel azon vidék lakossága is, a mely ezt a munkát saját költségén teljesíti. (Tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az alföldi nép, a Tisza- vidék lakossága minden állami segély nélkül teljesítette a Tisza-szabályozást, mely- hez hasonló egész Európában nem talál- ható. Ha az ember végignéz azon a vidé- ken, önkéntelenül is észébe jut, hogyha a szabadság és a természet dalnoka ma élne, bizonyára nem dalolná azt, hogy:

„Élt egy nép a Tisza partján
Századokig, lomhan gyáván”.

mert az 50 év alatt olyan munkát teljesített a melyet más államokban az állam segélyé- vel századokon keresztül is alig hajtottak végre. A magyar törvényhozás ugyanis tiszt- an az érdekeltre hárította a munka vég- rehajtásának óriási terheit, a melyek még ma is ólomsúlyal nehezédnek a birtokos lakosságra. Igaz, hogy az 1895. évi törvény értelmében a folyam medrének rendezése szempontjából 102 millió koronát az állam ezen célra fordít, de ezen összeggel még koránt sincsenek megoldva azon kérdések, azon feladatok, és nincs beváltva azon köte- lezettsége az államnak, amelyet az állam az ármentesítő társulatokkal szemben elvállalt akkor, a mikor a folyamnak rendezését és szabályozását magára vállalta.

Hogy mily óriási nagy részét mentet- tük mi meg az Alföldnek, a mellett a kultu- rának, semmi sem igazolja jobban, mint annak kimutatása, hogy a Duna völgyében 1,900.000, a Tiszánál pedig 3,691.000 katasztrális hold lett megmentve a vízjárástól. Együttesen tehát 5,500.000 katasztrális hold lett atadva egyes emberek költségén és egyes emberek munkájából a kulturának. Ezen területekre elviselhetetlenül nehezéd- nek azon költségek, a melyek a szabályo- zásból, ármentesítésből egyes birtokosokra hárulnak (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ki kell emelnem, hogy különösen a Tisza völgyén a szabályozás kezdetével tisztán csak az u. n. ősi árterek voltak szabályozási költséggel megadóztatva. Ké- sőbb azonban az u. n. fensiki árterek is bevonattak az árteri költségek viselésébe, a melyekre viz soha nem öntött ki és sohasem fog viz alá kerülni. Annak, hogy ezen árte- rek bevonattak az árteri költségek viselésé- be, legfőbb oka az, hogy a kormány és az állam nem teljesítvén azon költséget, amely szerint a folyam medrét szabályozni és ren- dezni kellett volna, a vízszin a Tisza med- rében folytonosan emelkedett és ezen emel- kedett vízszinnek megfelelőleg az árteri bir-

tokosok kénytelenek voltak a töltéseket emelni; némely helyeken csaknem annyit kellett a töltések emelésére költeni, mint a mennyibe az alaptöltések építése került. Hogy mily óriási mértékben emelkedett a Tisza medrében a víz, leginkább kitűnik abból, ha figyeljük, hogy Szegednél 1830-ban a mikor legelőször felvetették az a terület, s mely el volt borítva a Tisza által, a víz magassága 6.14 méter volt, 1895-ben már 8.84 méterre emelkedett, tehát 2.7 méterrel lett a víz duzzasztása folytán magasabb a Tiszának vizsziáé, mint a Tisza-szabályozás megkezdése alkalmával volt.

Ebből nagyon könnyen érthető, hogy nagyobb területeknek kellett volna gátszakadás esetén előtérteni a szabályozás után, mint a mily terület öntetett el a szabályozás előtt. Azonban korántsem oly nagy az a terület, a melyet előntetett volna a duzzasztás következtében is a Tisza árja, mint amennyi terület ilyen minőségben fel lett véve az u. n. műszaki ártérfejlesztés következtében, mert körülbelül 700—800 ezer holdra tehető azon terület, a melyre soha, semmi körülmények között, víz nem jöhet és a mely jelenleg mégis meg van adóztatva.

Körülbelül egyötöd része tehát az összes ártérnek olyan, amely semmi néven nevezendő, sem közvetlen, sem közvetett hasznát nem huz a vízszabályozásból. A Tisza medrében az árvízszinnek ily óriási emelkedését, a mint említettem, a helytelen mederszabályozási műveletek idézték elő nagy részben, mert azok, a kik ezzel a kérdéssel csak egy kissé is foglalkoztak, tudják hogy a helyett, hogy a mederszabályozást alul kezdték volna meg az átmetzések kiépítése és kiképzése által, az átmetzéseket felülről kezdték és így különösen a közép Tiszára oly nagy mértékben zudított le az áradat, hogy sokszor 2—3 áradat érte utól egymást Szolnoknál és azon a vidéken, a minek az volt az oka, hogy a különben is nagyon egyenlőtlen eséssel bíró Tiszán felül nagyon is sebesen lefutott a víz, míg az alsó részen, a kanyarulatoknál átmetzések nem eszközöltetvén, csak a régi lassúságával folyhatott le a víz.

Nagy mértékben előidézte a víznek a mederben való felemelkedését azon körülmény is hogy időközben a hegyvidéken a honnan táptalékát veszi a Tisza, az erdők nagy mértékben kispusztítottak és így egyrészt sokkal gyorsabb lefolyást nyert az áradat, másrészt pedig az erdő kispusztítása következtében nagyobb hordalékot vitt magával a sebes vízár a Tisza medrébe, a mely hordalék ott, a hol meglassodik a Tisza folyása, lerakódik, s ennek következtében a Tisza medrének elszapodását elősegítvén, a vízszin természetesen emelkedik.

Nagyon természetes, hogy ezeknek a közbejött eseményeknek megtörténtét nem akadályozhatták meg az armentesítő társulatok, kénytelen volt tehát az állam kötelességeinek elhanyagolása következtében azon károkat elszenvadni, a melyek a vízszinnek emelkedése folytán háramlottak ott reája. Hogy a állam a mederrendezése tekintetében semmit se csinált vagy igen keveset 1895-ig, igazolja az hogy 1895-ben ébrett föl a törvényhozás arra, hogy most már csakugyan rendezni kell a Tisza medrét és e célra szavazta meg a 102 millió koronát, a melynek felhasználásával 1907-ig ez a Tiszaméder szabályozandó volna. Azonban — a mint a szakértők jelentéséből kitűnik — ez a 102 millió korona nem lesz elég, minél fogva ott állunk, hogy nincs kellőleg gondoskodva arról, hogy véglegesen, a technikai tudományoknak megfelelőleg és a Tisza természetének figyelembe vétele

mellett a Tisza természetének figyelembe vétele mellett a Tisza megre helyesen szabályozva legyen. Ilyen körülmények között az ősi ártéri birtokosok és ennek következtében a társulatok, minthogy sok helyen két-három-négy méterre is kellett a vízszin emelkedése következtében gátjaikat emelni, a csőd szélére jutottak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

És a mikor a csőd szélére jutottak, a helyett, hogy az állam ezen kimerült társulatoknak anyagi segítségére sietett volna, meghozta az 1884. és 1885-iki törvényeket, és pedig azon célzattal — a mi a következményekből most már kétségbevonhatatlannul kitűnik — hogy ezen törvények segítségével a magasabb fekvésű ártérbirtokosok megterhelhetők lehessenek. Nagyon természetes, hogy ha az állam a magasabb ártérbirtokosokat meg nem terheli, akkor már rég bekövetkezett volna az az idő, a mikor az államnak kell anyagilag segítségére menni az ősi ártéri birtokosoknak, mert különben nem lettek volna képesek munkájukat tovább folytatni. De hogy ezt kikerülje az állam, hozott egy olyan törvényt, a mely alkalmat adott arra, hogy a magas ártéri birtokosokat ártéri adókkal megterhelhessék az ősi ártéri birtokosok. És igazán elszomorító dolog, hogy éppen a szomszéd, magas fekvő birtokosoknak kell hozzájárulni ahhoz, hogy azon szomszéd birtokosai megelhessenek, akiknek érdekében teljesítetnek a vízmunkálatok. (Igaz, Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez a lehető legnagyobb igazságtalanság. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mert ha túl lettek terhelve az ősi ártérbirtokosok, akkor az államnak állt volna kötelességében segítségére jönni ezen birtokosoknak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az 1884. és 1885-iki törvények életbeléptetésével sikerült felfedezni és megvalósítani az u. n. műszaki ártérfejlesztést. Ez a törvénynek igazán egy torzszülöttje. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez egy specialitás, különlegesség, (Igaz! Ugy van!) a melyre a magyarok csakugyan szabadalmat kérhetnének egész Európától; mert ahhoz hasonló és szembeszökő igazságtalanság egyes emberekkel szemben nem követik el, mint a minő igazságtalanság elkövetetik a felső birtokosokkal, az u. n. műszaki ártérfejlesztés köpönyege alatt. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

T. ház! Ez a műszaki ártérfejlesztés oly módon hajtatott végre, hogy minden ízében, úgy a víz színének, mint más mellékes körülményeknek megállapításában teljesen és kizárólag az ősi ártérbirtokosok intézkedtek, hozzájárulása és beleszólása nélkül a fenti kisbirtokosoknak, kik az ártérfejlesztés által a társulat keretébe bevonattak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A fensiki birtokosok már csak arra ébredtek fel, hogy egy befejezett tényről állnak szemben, a mikor már a megtörténteken nem voltak képesek változtatni és magukon segíteni és egyáltalában nem tudnak a megterhelés alól szabadulni.

Igaz ugyan, hogy olynemű intézkedése van a törvénynek, hogy a megterhelés arányát a fensiki és ősi ártérnek a miniszter határozza meg. Eddig azonban a hozzájárulási arány mindig az ősi ártéri birtokos javára állapított meg; ami természetes is, mert annak a területnek a tagjai is, a mely ebben a kérdésben a miniszteriumnak tanácsosul szolgál, értem a Tiszavölgyi társulatot, mind ősi ártéri birtokosok; és így történik, hogy a fensiki birtokosok jogos igényeiknek mellőzésével az ősi ártéri birtokosai favorizáltak.

De tegyük fel, hogy a különböző magassággal bíró területek közt a hozzájárulási

arány a lehető legigazságosabban állapított meg. Ez is keveset ér, mert a másik faktor a kataszteri tiszta jövedelem, azt kombinálják azzal az aranykulccsal, amely szerint az alsó és a felső birtokosok hozzájárulási aránya megállapított. Már most jól tudjuk azt, hogy a legmélyebb fekvésű területek — amelyek ma a legdusabban teremnek — 1870-ben és 1880-ban, a mikor a kataszteri munkálatok készültek, vagy nagyon kevés, vagy éppen semmi kataszteri tiszta jövedelemmel terheltek meg, úgy, hogy ezen ősi birtokok tiszta jövedelmét 60 krtól 2 ftig terjedőleg lehet felvenni, míg ellenben a felső birtokok tiszta jövedelme, a mely birtokok a paaszlott, jogtalan módon vonattak be az ártérbe, 7—10 frtig terjedő tiszta jövedelemmel bírnak.

Már most, ha az arány, a melyben az alsó területek a felső területekhez állanak, megállapítottak, mint 1:5-ben, akkor 5 számmal soroztatik az ősi ártér kataszteri tiszta jövedelme marad terhelhető kulesul úgy, a mint van: mi következik ebből? Mondjuk p. o. hogy két frt tiszta jövedelme van az ősi ártérnek, az ötöl sorozva kitesz tizet, az elsőosztályú felső birtoknak tiszta jövedelme pedig 10 frt lévén, a hozzájárulási kulcs ismét 10, tehát egyiknél mint másiknál 10 évén a hozzájárulási kulcs, ugyanennyit fizet a fensiki birtokos, mint az ősi ártér tulajdonosa! És ez még a kedvező arány.

Várady Károly: Helyes!

Papp Elek: Dehogy helyes! (Derűtlenség.)

Rákosi Viktor: A beszéd helyes:

Látható ebből, hogy az érdekeltek egyáltalán nem a haszonlagos arányok megfelelőleg fizetik a társulati költségeket. Bár-ra merem állítani, hogy a Tisza völgyében nincs egyetlenegy társulat, melynél az osztályozás igazságos volna. (Ugy van a szélsőbaloldalon!) Hogy leletne igazságos, a mikor meg az apaelvek sincsennek megállapítva, a melyek szerint az osztályozás végrehajtandó. Ismeretes, hogy a vízjogi törvényben az arány fogalma egy betűvel sincs precízizirozva; meg csak utmutatás sincs arra, hogy a haszon-arány az érdekeltekre nézve mely elvek szerint állapítandó meg. A vízjogi törvény annyira nem gondolt a fensiki területtel bíró tulajdonosok érdekeire, hogy egy betűvel sem mondja és elreeneeli, hogy hány évén belül lehet az ősi ártéri birtokostársulatok bevonni a fensiki területeket, így tehát, a mikor eszébe jut valamilyen társulatlak, akkor kezdi meg a ártérfejlesztést és minden akadály nélkül a fensiki területeket, az ártéri költségekkel a műszaki ártérfejlesztés segítségével megterheli.

Felszólalásom indokainak előterjesztése előtt meg kívánok emlékezni a tiszavölgyi társulatok jelenlegi pénzügyi viszonyairól. (Halljuk! Halljuk!) 173 millió korona az az összeg, a melylyel e társulatok ötven éves törlesztési kölcsönrel meg vannak — terhelve. — Évi kiadásuk 1900-ban még 15 millió korona volt, de már 1901-re elő volt irányozva 21 millió korona. Hogy a jelenleg folyamatban lévő munkálatok teljes befejezést nyerjenek, e célból szükség van az előirányzatok szerint még 21.398.904 koronára. A társulatok leltári vagyona 15.672.538 korona. Ez a pénzügyi helyzetük a Tisza társulatoknak.

Fel kell még azt is említenem, hogy a társulatok az 1881: XLII. és az 1889: XXIX. t.-cz. alapján az államtól különleges befektetési költségek czime alatt adóvisszatérítést élveznek, a mi évenként 3.462.000 koronát tesz ki. Az állam azonban itt is meglehetősen szűkmarku volt, mert az erre vonatkozó törvényekben kimondott, hogy

az adóvisszatérítés nem lehet nagyobb, mint az illető társulatok adójának 80% a. Akár kerül többbe a befektetési költség, akár nem kerül többbe a társulat által fizetett adónál, a visszatérítés 80%-nál nem lehet magasabb. Hogy mily óriási különbség van az egyes társulatok megadóztatása és hozzájárulása között, azt leginkább igazolja a földmivvelésügyi miniszter urnak is kezében levő azon kimutatás, a melyből kitűnik, hogy egy kat. holdra egyik társulatnál 20 fillér évi járuléka van kirova, a másik társulatnál 12 korona évi járuléka vették ki. Megvilágítja a helyzetet az a kimutatás, a melyet éppen a földmivvelésügyi miniszter urnak osztályában működő Kvassay Jenő miniszteri tanácsos ur — nagy gonddal — állított össze, a miért elismeréssel adózunk e kitűnő szaktekinélünknek, s így annak, a mit ő gondtal összeállított, teljes hiteit kell adnunk.

Igy például a tiszai-körös-zugi ármentesítő társulat évenként kivet 1 kat. holdra 13 korona 6 fillér adót, a bcsi-tiszai ármentesítő társulat 1 kat. holdra kivet évenként 12 korona 54 fillért. Kimutatom azt is, hogy 1 kat. hold tiszta jövedelem után 1 koronára mennyi teher esik holdanként ezekből a kivételekből. Így pl. a felső-szabolcsi ármentesítő társulatnál 1 korona tiszta jövedelemre esik 2 korona és 7 fillér, vagyis akinek az adokataszerben egy korona tiszta jövedelme vétezt fel, az fizet 2 koronát, akinek 10 korona tiszta jövedelme van, 20 koronát fizet. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) A bcsi tiszai ármentesítő társulatnál 3 korona 34 fillér esik 1 korona tiszta jövedelemre és így tovább.

Ilyen példát többet is tudnék felhozni; a berettyói víz szabályozási társulatnál pl. 2 korona 12 fillerre rug ez az összeg. Ebből kézzelfoghatólag kitűnik, hogy a társulatok érdekeltjei oly mértékben vannak megterhelve, hogy azt a társulatok nem képesek elviselni. Hiszen államadóban 25%-át fizetjük a tiszai jövedelemnek; itt sokszor 300% át fizetjük. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) E teher alatt összefognak roskadni a társulatok, mert össze kell roskadni az egyes birtokosoknak. Különösen a szegényebb sorsu birtokosokat sújtja a teher. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Rendkívül nagy hiba tehát az, hogy az egyes társulatok között az évi költség és általában e teher ilyen aránytalanul van elosztva. De ennek ismét egyedül a kormány oka. Mert a midőn a műszaki árterfejlesztés foganatba vétetett, tudvalevőleg minden társulat azon iparkodott, hogy egyik a másik tetejébe fejleszse az artért. Nagyon sokszor megtörtént, hogy az alantabb fekvő társulatok olyan magas vízszin szerint fejlesztették az artért, hogy a náluknál magasabb fekvő társulatoknak vízszinét másfél, sőt két méterrel haladtak felül. (Ugy van! a szélsőbaloldalon!)

Az alantabb fekvő társulat azt tüntette ki, hogy az ő vize másfél méterrel magasabban folyik, mint a fölöttö fekvő társulaté. Ennek azátán az lett a következménye, hogy a miniszter ur huzta meg az egyes társulatok között a határvonalakat.

Ekkor, a midőn ezen határvonalak meg lettek állapítva, lehetett és kellett volna figyelemmel lenni arra hogy a Tisza völgyének arterei úgy osztassanak szét az egyes társulatok között, hogy ezek legalább megközelítőleg arányosan terheltesenek meg. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Akkor nem állott volna elő ez a rendkívüli visszás helyzet, hogy az egyik társulatnál egy hold után évenként 20 fillért, a másiknál pedig 12, sőt 13 koronát is fizetnek az érdekeltek.

Ezekben óhajtottam nagyban és egészben a Tisza-völgyi társulatok helyzetét ismertetni. Azt hiszem, hogy azon szembeötlő igazságtalanságokat, amelyeket egyes vidékekkel szemben a törvény köpenyge alatt elkövettek, továbbra is tűrni lehetetlen. (Helyeslés a szélső baloldalon) Valóban nem is lehet csudálkozni azon, hogy a Tisza völgyében óriási elégedetlenséggel találkozik az ember.

Az artéri adók a lehető legaránytalanabbul vannak kivetve. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ugy az egyes, társulatokat egymással összehasonlítva, mint az egyes társulatokba bevont artéri birtokosok terheit egymással összehasonlítva. Méltóztatsek bárkinek elmenni a Tisza-Körös közti területekre. Ha ott egy szegény földmivvelő ember azt hallja, hogy jön az artér-fejlesztő mérnök, olyan ijedelem fogja el, mint hajdanában őseinket, amikor azt kiáltották a fülebe, hogy jön a tatár. Ezeket a bajokon segíteni kell; ez a mit elmondtam, elvitáztatlan igazság. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Nem akarom élénk színekkel festeni a helyzetet, melyet az Alföldön tapasztaltam. Oly elkeseredés van ott — különösen egyes vidéken — a lakosság között, hogy az ottani hangulat a szocializmusnak egy egész új nemét fogja megteremteni. Eddig azt hittük, hogy szocialista csak az az ember lehet, a kinek nincsen semmije és a kinek óhajtsai elérhetetlenek; ma hát azt tapasztaljuk, hogy vagyonos ember is szocialista és miért? azért, mert minden irányban azt tapasztalja, hogy a nyomasztó terhek a lehető legnagyobb igazságtalansággal nehezednek reá. Azt hiszem, hogy a ki ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozik, be kell, hogy lassan, hogy mivel a Tisza völgyének mizériái a kormány mulasztása következtében keletkeztek, mert a műszaki árterfejlesztések folytán nagyon sok terület jogtalanul bevontak az artérbe, azt hiszem, hogy mindenki be fogja látni, hogy ezen a dolgon segítenie kell az államnak és pedig anyagi áldzatokkal. Hogy a kormány ezekben a kérdésekben mennyire hibás, kitűnik abból, hogy a mint említettem, helytelenül indította a szabályozást, laza volt az ellenőrzés a tekintetben, hogy az érdekelteknek megterhelése igazságosan történjék, és a legfőbb baj onnan származik, hogy úgy vizjogi, mint a tiszai törvényeink nagyon hiányosak, viszonyaink meg nem felelők, szabad teret engednek a különböző egyéni kifogásnak, a mely egyik kérdésben, egyik esetben ilyen, a másik kérdésben, a másik esetben olyan.

A független bíróságnak abszolúte semmi beleszólása nem volt abba, hogy az érdekeltek megterhelései miképpen és minő arányban történjenek. Azt se méltóztatásnak elfelejteni, hogy van egy intézkedése a tiszai törvénynek, mely obligatóriussá teszi a szabályozást, vagyis közérdek szempontjából, akár kíván egy vidék szabályozást, akár nem, szabályozni kell közérdek szempontjából, hogy ott ki ne öntsön a viz, ahol az érdekeltek kárával történhetik a szabályozás. De ha obligatóriussá tétetett a szabályozás, akkor mi címen követelhetik, hogy a közérdek megóvása végett egyes birtokosok elviselhetetlen terheket vállaljanak magukra. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ha obligatóriussá tétetett a szabályozás, akkor tessék egyszersmind az államnak és a kormányának pénzerővel hozzájárulni, hogy az illető érdekeltek a közérdek miatt tönkre ne menjenek. (Zaj.)

Ha meg méltóztatnak a t. képviselő-társaim engedni, hogy elvégezzem a beszédemet, hiszen nemsokára vége lesz. Különben az ambíciós sokkal lezsérebben lehet diskurálni. (Derülés.)

Nekem megcsontosodott meggyőződésem, hogy vagy előbb vagy utóbb az állam anyagi segélyével kell ezeken a bajokon segíteni, mert a szabályozás nem csupán tiszai-völgyi érdekeltségnek az ügye, ez egy nagy nemzeti közzgazdasági kérdés.

Negy millió hold föld van a Tisza és mellékfolyói mellett a víz árjától megmentve, a mely körülbelül 42%-át szolgáltatja a magyarországi összes buza-termésnek, tehát közzgazdasági tekintetben nem közömbös, hogy azok menjenek tönkre, a kik a magyar állam érdekében óriási munkát hajtottak végre. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Különben is minden nagyzás nélkül mondhatom, hogy nincs ennek az országnak egyetlen része, mely úgy, mint az Alföld mondhatnám semmi mértékben nem élvezzi az állam jótéteményét. Ott állami intézmények nincsenek. S ha mi ott az Alföldön iskolát akarunk csinálni, csináljunk a magunkból! Ha az igazságszolgáltatás részéről épületre van szükség, építsünk, építsen Karczag városa, Kis-Ujszállás és a többi nagy község. Palotákat építsünk a járásbíróknak. Még börtönöket is oly díszeseket épített velünk az állam, hogy századokig, ezredik uriembernek sincs olyan lakása.

Én tehát azt óhajtom és kívánom és felszólalásomnak ez a lényege, hogy vétesek a tiszai ármentesítési mű állami kezelés alá úgy kölcsonörlesztések, mint a további fejlesztése tekintetében. Hiszen ez így van más államokban is és nincs egyetlen állam, mely ily nagy vízszabályozási munkát az illető érdekelteknek terhére állítana elő. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ott van a Rajna, a Rhone és több folyam, mind államköltségen lettek rendezve, Nem is kell attól félni, hogy az államra valami túlságosan nagy terhet róna az, hogyha a szabályozást az állam a maga kezelése alá venné és a fenlévő társulatoknak adósságait maga törlesztené, mert az adóvisszatérítés

Fekete, fehér és színes 60 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, sávos, koczkázott, mintázott damastok stb. (circa 240 különféle minőségben és 2000 különféle színben, rajban stb.)

Menyasszony-selyem	65 krtól — 14 frt 65 krig
Selyem-damast	65 . . . . . 14 . . . . . 65 .
Selyem kelmék öltönyöknek 8 frt 65	. . . . . 42 . . . . . 75 .
Selyem-foulard nyomtatással	60 . . . . . 3 . . . . . 65 .
Bábi selyem	60 . . . . . 14 . . . . . 65 .
Selyem granadin	80 . . . . . 7 . . . . . 65 .

méterenkint portó és vámmentesen a házhoz. Minták postafordultával. Schweiczba kétszeres levélpostá.

G. Henneberg, selyem gyáros Zürich
(cs. és kir. udv. szállító.)

Henneberg-selyem

Tavaszi ujdonságok.

Remek választékban megérkeztek

Tavaszi kabátok, Angol Gallérok
Félpaletok, Leánykabátkák,
Diszített női kalapok, Selyem Blousok,
Napernyők, Gyermekruhák

RÓZSA LAJOS megnagyobbított női felöltő áruházában.

Minden darabon a legolesőbb szabott ár van feltüntetve. Tulfizetés ki van zárva.

A legbiztosabb

és évek hosszú sora óta legjobban bevált

Gazdasági magvak
Konyhakerti magvak
Valódi erfurti virágmagvak

Kontsek Géza

előbb Gaszner Károly
magkereskedésében, Kossuth utca 7.
kaphatók.

Magánfogyasztóknak és viszontelárusítóknak
jelentékeny kedvezmény.

Nagy, képes árjegyzék ingyen.

Szép bajusz nyerhető rövid
időn a híres
„Hajduságpedrő” használata által. Egy do-
boz 40 fl. Kapható Debreczenben Tóth Béla
gyógyszertárában, valamint a készítő Grósz
Nagy Ferencz gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

A tehén tartó gazdák

figyelmébe. Egy szép 2 1/2 éves Nyugoti
(Schweizer) Bika a fedezetést illetőleg ren-
delkezésre áll a Fehértói István kertészeti
telepén Széchenyi utca végén, a nánási
vasut mellet.

Egy jó karban álló

női **Bicikli** jutányos áron eladó Kossuth-u.
25. II. ajtó.

Csak akkor valódi,
ha a háromszögű palack
az itt levő szalaggal (vö-
rös s fekete nyomás sár-
gapapíron) van elzárva.

Eddig felülmulhatatlan!

Maager Vilmos-féle

valódi tisztított

májolaj

törvényileg védett sárga csomagolásban üvege
2 kor., fehér csomagolásban üvege 3 kor

MAAGER VILMOSTÓL

BÉCSBEN.

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgálta-
tott és könnyű emészthetőségénél fogva gyer-
meknek is különösen ajánlatik és rendeltek mind-
ama eseteknél, melyeknél az orvos az egész testi
szervezet, különösen mell és tüdő erő-
sítését, a test súlyának gyarapodását, a
nedvek javítását, valamint általában az
vér tisztítását el akarja érni. — Kapható a
osztr. magy. monarchia legtöbb gyógyszer-
tárában és gyógyszeráru kereskedésében.

Főraktár és főelárusítás az osztr. magyar monarchia
részeire :

Maager Vilmos Bécs,

III/3, Heumarkt 3.

Utánzások törvényileg tiltatnak

Csipke függönyök
tisztítása
a szélek elrongálása nélkül.

kifogástalanul

Hrabéczy Antal

kelmefestő és vegytisztító inté-
zetében eszközöltetik.

Debreczen

Széchenyi utca 42 sz.

Üzlethelyiség az utcára.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.